

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ УЧНІВ 1-4 КЛАСІВ

I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Оцінювання – це процес отримання даних про стан сформованості результатів навчання учнів, аналіз отриманих даних та формулювання на його основі суджень про об'єкт, який оцінюють.

Мета оцінювання

створення сприятливих умов для розвитку талантів і здібностей кожного учня/учениці; формування компетентностей та наскрізних умінь відповідно до вікових та індивідуальних психофізіологічних особливостей та потреб; визначення ступеня якості освітнього процесу та шляхів підвищення його ефективності

Основні функції оцінювання

Відповідно до мети оцінювання пріоритетними є **формувальна** та **діагностувальна** функції оцінювання. Обидві функції взаємодоповнюють одна одну і зумовлюють особливості організації оцінювальної діяльності.

Об'єктами оцінювання є результати навчання здобувачів освіти, у тому числі процес їх досягнення ними.

Результати навчання

об'єктивні

- знання про предмети і явища навколишнього світу, взаємозв'язки і відношення між ними, уміння та навички оперувати знаннями, уміння застосовувати набутий досвід навчальних дій, досвід творчої діяльності, що відображено в обов'язкових/очікуваних результатах навчання, визначених в освітній програмі закладу загальної середньої освіти

особистісні

- активність, ініціативність; старанність, наполегливість; комунікабельність, здатність співпрацювати; самостійність, відповідальність; ціннісні ставлення.

Відповідно до пункту 28 Державного стандарту початкової освіти отримання даних, їх аналіз та формулювання суджень про результати навчання учнів здійснюють у процесі:

формувального оцінювання

- мета → відстеження особистісного розвитку учнів й ходу опановування ними навчального досвіду як основи компетентності та побудову індивідуальної освітньої траєкторії особистості

підсумкового оцінювання

- мета → співвіднесення навчальних досягнень учнів з обов'язковими/очікуваними результатами навчання, визначеними Державним стандартом/освітньою програмою.

З урахуванням мети оцінювання змінено підходи до вираження оцінки.

На заміну узагальненій **бальній оцінці** навчальних досягнень учнів з предмета вивчення/інтегрованого курсу використовується **вербальна оцінка** окремих результатів навчання здобувачів освіти з предмета вивчення, інтегрованого курсу (освітньої галузі), яка окрім оцінювального судження про досягнення може ще називати і рівень результату навчання. Задля уніфікації термінів та зручності їх використання в практичній діяльності оцінювальне судження називається **вербальною** оцінкою, оцінювальне судження із зазначенням рівня результату – **рівневою оцінкою**. **Вербальну** і **рівневу оцінки** можуть виражати як усно, так і письмово.

Класи	Оцінювання особистісних надбань	Оцінювання об'єктивних результатів навчання
1 – 2	вербальна оцінка	вербальна оцінка
3 – 4	вербальна оцінка	рівнева оцінка «початковий» (П) «середній» (С) «достатній» (Д) «високий» (В)

Формулювання оцінювальних суджень, визначення рівня результату навчання здійснюється на основі Орієнтовної рамки оцінювання результатів навчання здобувачів початкової освіти.

Вона дозволяє забезпечити об'єктивність і точність результату оцінювання.

**Орієнтовна рамка оцінювання результатів навчання
здобувачів початкової освіти**

	Рівень результатів навчання	Характеристика рівня результатів навчання учня/учениці
	Початковий	Учень/учениця виконує навчальні завдання на продуктивно-творчому рівні реалізації навчальної діяльності у змінених з певним ускладненням (стосовно типової) навчальних ситуаціях за допомогою таких навчальних дій: визначає самостійно об'єкти, про які йдеться в завданнях, називає їх та взаємопов'язані з ними об'єкти; характеризує об'єкти, визначає їх спільні й відмінні ознаки, властивості; установлює причиново-наслідкові зв'язки між об'єктами; класифікує об'єкти; застосовує й комбінує для досягнення результатів завдань набуті складники компетентностей; знаходить за власною ініціативою необхідну додаткову інформацію з доступних джерел, узагальнює її; оцінює достовірність інформації; перетворює почуту/побачену/прочитану інформацію у графічну (малюнок, таблицю, схему, діаграму)/текстову; прогнозує можливий результат, пропонує/випробовує різні способи виконання завдання; за потреби ставить запитання, що стосуються об'єктів завдань, і пропонує відповіді на них; підтримує дискусію щодо способів та результатів виконання завдань; співвідносить результати виконання завдань з припущеннями, робить висновок про досягнення результатів; обґрунтовує способи виконання завдань та їх результати; аналізує й оцінює їх, самостійно визначає раціональний спосіб/способи подолання виявленого утруднення, планує подальші навчальні дії.

Середній

Учень/учениця виконує навчальні завдання на продуктивному рівні реалізації навчальної діяльності в аналогічних типовим навчальних ситуаціях за допомогою таких навчальних дій: визначає самостійно об'єкти, про які йдеться в завданнях, називає їх; визначає самостійно об'єкти, про які йдеться в завданнях, називає їх; називає самостійно істотні ознаки об'єктів, визначає спільні й відмінні ознаки, властивості об'єктів; утворює об'єкти; установлює причиново-наслідкові зв'язки між об'єктами; застосовує для досягнення результатів завдань набуті складники компетентностей; знаходить за власною ініціативою необхідну інформацію; перетворює почуту/побачену/прочитану інформацію у графічну (малюнок, таблицю, схему)/текстову; пояснює спосіб/способи виконання навчальних дій; дотримується послідовності пояснення; за потреби ставить запитання, що стосуються об'єктів завдань; ілюструє розуміння прикладами; контролює дотримання алгоритму дій, перевіряє результати виконання завдань можливими способами, робить висновок про досягнення результатів; визначає утруднення/помилки, знаходить спосіб подолання виявленого утруднення за наданими орієнтирами, самостійно виправляє помилки.

Достатній	Учень/учениця виконує навчальні завдання на репродуктивному рівні реалізації навчальної діяльності у типових навчальних ситуаціях за допомогою таких навчальних дій: визначає об'єкти, про які йдеться в завданнях, називає їх; для досягнення результату потребує уточнень завдання; називає істотні ознаки об'єктів, установлює спільні й відмінні ознаки, властивості об'єктів, утворює об'єкти відповідно до умови за наданими орієнтирами/уточненнями в процесі діалогу з учителем/однокласниками; відтворює навчальні дії за алгоритмом/схемою, водночас потребує роз'яснень для досягнення результату; знаходить інформацію у запропонованих джерелах; перетворює почуту/побачену/прочитану інформацію у графічну (малюнок, таблицю)/текстову за зразками/за допомогою вчителя; коментує навчальні дії короткими реченнями з опорою на орієнтири (пам'ятку, зразок тощо); наводить приклади; перевіряє спосіб і результат виконання завдань за зразком, констатує правильність/неправильність результату; визначає утруднення/помилки, долає виявлене утруднення/виправляє помилки з допомогою вчителя/однокласників.
Високий	Учень/учениця виконує навчальні завдання на рівні копіювання зразків після детального кількарядового їх пояснення учителем за допомогою таких навчальних дій: розпізнає і називає об'єкти, про які йдеться в завданнях, за наданими орієнтирами; називає окремі ознаки об'єктів; відтворює окремі операції навчальних дій для досягнення результату, зокрема копіює зразок; знаходить інформацію у запропонованому джерелі за наданим орієнтиром (малюнком, ключовим словом, порядковим номером речення тощо); відтворює частини почутої/побаченої/ прочитаної інформації усно/за допомогою малюнка; коментує окремі операції короткими репліками на основі пропонованих запитань; співвідносить результат виконання завдання із зразком; констатує за підказкою правильність/ неправильність результату

Оцінка є **конфіденційною інформацією**, доступною лише для учня/учениці та його/ -ї батьків (або осіб, що їх замінюють). Інформування батьків про результати навчання може відбуватись під час *індивідуальних зустрічей, шляхом записів оцінювальних суджень у робочих зошитах учня/учениці, інших носіях зворотного зв'язку з батьками (паперових/ електронних щоденниках учнів тощо), фіксації результатів навчання у свідоцтвах досягнень учня/учениці.*

II. ФОРМУВАЛЬНЕ ОЦІНЮВАННЯ

Формувальне оцінювання *розпочинається з перших днів* навчання у школі і *триває постійно*. Формувальне оцінювання спрямовується на з'ясування індивідуальних проблем в опануванні учнем програмовим матеріалом та запобігання утруднень на подальших етапах навчання.

Оцінювальну діяльність, **розпочинають із самооцінювання** учнем/ученицею власної роботи (або взаємооцінювання результатів навчання учнями) і **завершують оцінюванням результату учителем**.

Алгоритм діяльності вчителя під час організації формувального

оцінювання Формулювання об'єктивних і зрозумілих для учнів навчальних цілей

Визначення разом з учнями критеріїв оцінювання

Формування суб'єктної позиції учнів у процесі оцінювання

Створення умов для формування умінь учнів аналізувати власну навчальну діяльність (рефлексія)

Корегування спільно з учнями підходів до навчання з урахуванням результатів оцінювання

Для співвіднесення навчальних дій учня/учениці з етапами досягнення результату використовуються орієнтовні рамки оцінювання, відповідно до яких процес досягнення результату навчання проходить через такі ***рівні реалізації навчальної діяльності***:

рівень розпізнавання

репродуктивний рівень

продуктивний рівень

продуктивно-творчий рівень

Результати формувального оцінювання виражаються *вербальною оцінкою* учителя/учнів, що характеризують процес навчання та досягнення учнів. При цьому учитель озвучує оцінювальне судження після того, як висловив/ли думку учень/учні.

Основою формулювання оцінювальних суджень можуть бути *орієнтовні рамки оцінювання результатів навчання та очікувані результати*, окреслені в освітній програмі.

В оцінювальному судженні розкривають прогрес учнів та поради щодо подолання утруднень, за їх наявності, у досягненні очікуваних результатів навчання відповідно до програмових вимог. Оцінювальне судження, зазвичай, виражає не лише емоційне сприйняття результату роботи учня, його прогресу (типу «Молодець!», «Чудово!»), а розкриває суть досягнутого учнем результату відповідно до конкретних очікувань (типу «Іменники в тексті визначено правильно, однак перевір написання слів у рядку...», «Дякую за старанність, хід розв'язування задачі обрано правильно, повтори способи обчислень за № 102 на с. 34» тощо).

Під час перевірки письмових робіт враховуються індивідуальні особливості учнів, їх готовність до самоперевірки та диференційовано виправляються виявлені у роботах учнів помилки.

Результати виконання письмових завдань учнями вчитель може враховувати під час підготовки до наступного уроку/заняття, передбачати диференційовану, індивідуальну роботу щодо подолання виявлених в учнів утруднень та попередження можливих утруднень, що можуть бути наслідком виявлених.

Під час перевірки письмових робіт учнів учитель пропонує учням дотримуватися культури записів виконаних завдань. З метою формування навички письма, за потреби, подає зразок правильного написання цифри,

букви, з'єднань букв у 1 класі у вільних рядках, у 2-4 класах – на полях сторінки зошита.

Учитель разом з учнями може обрати позначення самооцінки учня, оцінки вчителя для фіксації перевірених робіт. Окрім позначень важливими для організації подальшої роботи є записи оцінювальних суджень щодо виконання письмової роботи. Задля формування в учнів уміння опрацьовувати перевірені роботи за позначками вчителя, визначати місця утруднень, виправляти помилки і в подальшому їх уникати

за результатами перевірки на наступних після неї уроках учитель організовує індивідуальну/ диференційовану роботу (у 1-2 класах колективну/групову за типовими помилками/утрудненнями; у 3-4 класах - пріоритетно індивідуальну самотійну роботу).

У межах формувального оцінювання за результатами опанування певної програмової теми/частини теми (якщо тема велика за обсягом)/кількох тем чи розділу протягом навчального року проводяться тематичні **діагностувальні роботи**.

Тематична діагностувальна робота – засіб зворотного зв'язку стосовно опанування учнями частиною очікуваних/обов'язкових результатів навчання з метою оперативного регулювання та коригування освітнього процесу задля підвищення його ефективності.

Мета тематичної діагностувальної роботи:

визначення якісних і кількісних характеристик оволодіння певною, достатньо завершеною частиною навчального матеріалу відповідно до очікуваних результатів навчання, визначених в освітній програмі;

виявлення утруднень в навчальній діяльності учнів, коригування освітнього процесу та (за потреби) внесення коректив до календарно-тематичного планування з метою подолання виявлених в учнів утруднень ;

прогнозування результатів навчання на наступному етапі опанування програмовим матеріалом з урахуванням шляхів удосконалення методики навчання.

Діагностувальні роботи можуть містити завдання, які виконують **усно, письмово, практично** та завдання, що **передбачають виконання роботи з допомогою електронних освітніх ресурсів**.

З предметів мовно-літературної освітньої галузі (мова навчання) система тематичних діагностувальних робіт може містити такі навчальні завдання:

Завдання	1 клас	2 клас	3 клас	4 клас
<i>аудіювання</i>	-	+	+	+
<i>читання вголос</i>	+	+	+	+
<i>читання мовчки</i>	-	-	+	+
<i>читання напам'ять</i>	-	+	+	+
<i>робота з літературним твором/медіа текстом</i>	-	+	+	+
<i>діалог усно/письмово</i>	-	+	+	+
<i>усний переказ</i>	-	+	+	+
<i>письмовий переказ</i>	-	-	+	+
<i>усний твір</i>	-	+	+	+
<i>письмовий твір</i>	-	-	-	+
<i>списування</i>	+	+	+	+
<i>диктант</i>	-	+	+	+
<i>робота з мовними одиницями</i>	-	+	+	+

Протягом року запропоновані види навчальних завдань у діагностувальних роботах можуть повторюватись. Кількість разів уміщення одного і того ж навчального завдання (кількість аудіювань, диктантів тощо) учитель може визначати з урахуванням особливостей формування певного очікуваного результату навчання та стану його досягнення учнями. З урахуванням дидактичної доцільності діагностувальна робота може бути представлена у **тестовій формі** й містити тестові завдання закритого і відкритого типів.

З математики тематичні діагностувальні роботи можуть бути **комбінованими**, у тому числі з тестових завдань закритого й відкритого типів, та містити навчальні завдання на виявлення стану сформованості навичок читання, запису і порівняння чисел, обчислювальних навичок, навичок читання і запису математичних виразів/рівностей/нерівностей, розв'язування рівнянь, уміння розв'язувати задачі, розпізнавання й побудову геометричних фігур, оперування величинами тощо з урахуванням програмового матеріалу, що опрацьовувався. Водночас учитель може практикувати проведення тематичних діагностувальних робіт, які передбачають перевірку одного із результатів навчання (обчислювальних навичок, уміння розв'язувати задачі тощо). Одна з тематичних діагностувальних робіт протягом року може передбачати виявлення стану сформованості навичок усних обчислень. Зміст завдань у такій роботі, зазвичай, може охоплювати різні змістові лінії

навчальної програми з математики.

З інтегрованих курсів, змістове наповнення яких охоплює *природничу, соціальну і здоров'язбережувальну, громадянську та історичну освітні галузі*, тематичні діагностувальні роботи можуть містити тестові завдання закритого і відкритого типів на виявлення стану опанування учнями програмового матеріалу, практичні роботи з картами, приладами, моделями, а також графічні роботи, за допомогою яких перевіряється вміння інтерпретувати інформацію за допомогою моделі, малюнка, схеми тощо.

Система тематичних діагностувальних робіт у 3-4 класах може містити комплексні діагностувальні роботи для кожного класу, зміст яких охоплює *мовно літературну, математичну, природничу освітню галузі*.

Тематичні діагностувальні роботи з предметів вивчення таких освітніх галузей, як *«Технологічна», «Інформатична», «Мистецька» і «Фізкультурна»*, а також з курсів за вибором *не проводять*.

Кількість і періодичність діагностувальних робіт з предмета вивчення/інтегрованого курсу учитель визначає самостійно під час складання календарно-тематичного плану. Під час складання календарно-тематичного плану дотримуємось санітарного регламенту для закладів загальної середньої освіти. Проведення тематичних діагностувальних робіт з урахуванням розкладу уроків і не більше 1 тематичної діагностувальної роботи на навчальний день.

Результатами оцінювання тематичних діагностувальних робіт є оцінювальні судження з висновком про сформованість кожного результату навчання, який діагностується на даному етапі навчання.

Оцінювальні судження за результатами тематичного оцінювання фіксуються у зошитах для тематичних діагностувальних робіт, на аркушах з роботами учнів до наступного уроку з того предмета вивчення, на якому виконували роботу, та повідомляються учням та їхнім батькам.

Якщо учня не було в школі в день проведення діагностувальної роботи, то після повернення він *не пише діагностувальної роботи*.

На наступний після виконання тематичної діагностувальної роботи урок проводиться з метою встановлення зворотного зв'язку щодо якості учіння, зокрема виявлення прогресу здобувача освіти відносно себе самого, створення умов для усунення виявлених утруднень у досягненні очікуваних результатів навчання. На такому уроці організовується аналіз виконаних завдань та роботи над виправленням і попередженням помилок. Ця робота може бути фронтальною під керівництвом учителя, груповою чи індивідуальною залежно від кількості виявлених типових утруднень у досягненні результатів навчання, які підлягали діагностуванню, та готовності учнів самостійно їх опрацьовувати. Форму аналізу діагностувальної роботи вчитель може дібрати на власний розсуд.

III. ПІДСУМКОВЕ ОЦІНЮВАННЯ

Об'єктом підсумкового оцінювання є результати навчання учня/учениці за рік. Під час підсумкового оцінювання зіставляємо навчальні досягнення учнів з очікуваними результатами навчання, визначеними в освітніх програмах закладів загальної середньої освіти.

Основа для підсумкового оцінювання результатів навчання за рік:

результати виконання тематичних діагностувальних робіт, записи оцінювальних суджень про результати навчання, зафіксовані на носіях зворотного зв'язку з батьками спостереження вчителя у процесі формувального оцінювання.

Підсумкове оцінювання за рік з предметів вивчення таких освітніх галузей, як **«Технологічна», «Інформатична», «Мистецька» і «Фізкультурна»** здійснюється шляхом узагальнення даних, отриманих під час **формувального оцінювання**, з урахуванням динаміки формування результату навчання.

З метою реалізації індивідуального підходу до учнів під час підсумкового оцінювання результатів навчання та створення можливостей кожному учню/учениці виявляти відповідальність за власне учіння і досягати максимально можливих результатів навчання **за 10-15 днів до кінця навчального року** узагальнюються результати навчання учнів з предметів вивчення/інтегрованих курсів за кожним блоком обов'язкових результатів навчання, який окреслений у свідоцтві досягнень, та асоемоаннням динаміки їх формування. Учитель за рішенням педагогічної ради закладу освіти може фіксувати в класному журналі або лише на носії зворотного зв'язку з батьками попередню оцінку за результатами підсумкового оцінювання.

Під час інформування учнів та їхніх батьків про результати оцінювання дотримуються **конфіденційності**.

У разі виявлення бажання учнів (їхніх батьків) **покращити отримані результати**, учитель може запропонувати їм **індивідуалізовану діагностувальну роботу** з виявлення стану сформованості тільки тих результатів, які учень хоче покращити. Таку роботу учні, зазвичай, **виконують в межах індивідуальної роботи під час уроку**.

Підсумкову (річну) оцінку визначають з урахуванням індивідуалізованої діагностувальної роботи (якщо така проводилась) за умови, якщо виконання індивідуалізованої діагностувальної роботи засвідчує покращення результату навчання. **Підсумкову (річну) оцінку** фіксують у **класному журналі і свідоцтвах досягнень** учнів.

Відповідно до пункту 8 статті 12 Закону України «Про освіту» наприкінці 4 класу, з метою моніторингу якості освітньої діяльності закладів освіти та/або якості освіти проводять **державну підсумкову атестацію** здобувачів початкової освіти, **результати якої не впливають на підсумкову оцінку за рік**. Особливості проведення, вимоги до змісту та критерії оцінювання державної підсумкової атестації Міністерство освіти і науки України визначає в установленому законодавством порядку.

У свідоцтві досягнень учня надається розгорнута характеристика результатів навчання учня/учениці, здобутих протягом навчального року. Для здобувачів початкової освіти розроблені два зразки свідоцтв досягнень, окремо для кожного циклу навчання. Обидва зразки свідоцтв досягнень містять такі частини: **«Характеристика навчальної діяльності», «Характеристика результатів навчання з окремих освітніх галузей», «Рекомендації вчителя», «Побажання батьків»**.

У **першій частині** свідоцтва досягнень учня надається характеристика навчальної діяльності учня, показники якої підлягають лише **вербальному** оцінюванню з висновком: показник виявляється під час навчальної діяльності,

що у графі «Сформовано (✓/)/ще формується» позначати ✓/ .

У **другій частині** свідоцтва досягнень учня фіксується оцінка щодо сформованості того чи іншого результату навчання **за освітніми галузями**. У 3-4 класі у графі «Сформовано (✓/)/ще формується//Рівень результату навчання» позначається буквами В/Д/С/П рівень сформованості результату навчання.

У частині «**Рекомендації вчителя**» за потреби словесно конкретизується сформованість результатів навчання учнів та окреслюються орієнтири індивідуальної траєкторії навчання учня/учениці.

У частині «**Побажання батьків/осіб, що їх замінюють**» батьки/особи, що їх замінюють можуть записувати власну думку щодо результатів навчання їхніх дітей, висловлювати побажання щодо подальшої співпраці із закладом загальної середньої освіти з питання навчання дитини.

Свідоцтво досягнень учня підписують учитель класу, батьки учня, керівник закладу загальної середньої освіти. Оригінал документа зберігається батьками учня/учениці чи особами, що їх замінюють. Копію документа з відміткою «**Згідно з оригіналом**», що закріплено печаткою, зберігають в особовій справі учня. Інформацію із свідоцтва досягнень учня **до особової справи не переписуємо**. В особовій справі зазначається лише **рішення про переведення до наступного класу**.

Підставою для зарахування учнів до 5 класу є свідоцтво досягнень учня, у якому результати навчання схарактеризовані рівневою оцінкою.

Ураховуючи, що кожен учень/кожна учениця мають певні обдарування до хоча б одного виду навчальної діяльності, за підсумками навчального року нагороджуємо учнів відзнаками (грамотами, дипломами тощо) школи за індивідуальні досягнення.